ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα) της 2ας Μαΐου 1996 *

Στην υπόθεση C-133/94,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη από τους Rolf Wägenbaur, κύριο νομικό σύμβουλο, και Marc H. van der Woude, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου του Βελγίου, εκπροσωπουμένου από τον Jan Devadder, διευθυντή διοικήσεως στο Υπουργείο Εξωτερικών, Εξωτερικού Εμπορίου και Συνεργασίας για την Ανάπτυξη, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία του Βελγίου, 4, rue des Girondins,

καθού,

υποστηριζομένου από την

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπουμένη από τον Ernst Röder, Ministerialrat στο ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας, D-53107 Βόνη,

παρεμβαίνουσα,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωρισθεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου, παραλείποντας να μεταφέρει πλήρως και ορθώς στο βελγικό δίκαιο την οδηγία 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 175, σ. 40), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή και από τα άρθρα 5 και 189 της Συνθήκης ΕΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. N. Κακούρη (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, G. Hirsch, G. F. Mancini, F. A. Schockweiler και P. J. G. Kapteyn, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 16ης Νοεμβρίου 1995, κατά την οποία το Βασίλειο του Βελγίου εκπροσωπήθηκε από τον Jan Devadder, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας από τον Ernst Röder και η Επιτροπή από τον Wouter Wils, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 11ης Ιανουαρίου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 6 Μαΐου 1994, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου

169 της Συνθήκης ΕΚ, προσφυγή με αίτημα να αναγνωρισθεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου, παραλείποντας να μεταφέρει πλήρως και ορθώς στο βελγικό δίκαιο την οδηγία 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 175, σ. 40, στο εξής: οδηγία), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή και από τα άρθρα 5 και 189 της Συνθήκης ΕΚ.

2 Δυνάμει του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας τα κράτη μέλη όφειλαν να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθούν με την οδηγία αυτή εντός προθεσμίας τριών ετών από την κοινοποίησή της. Δεδομένου ότι η οδηγία κοινοποιήθηκε στις 3 Ιουλίου 1985, η προθεσμία αυτή έληξε στις 3 Ιουλίου 1988.

3 Με έγγραφο της 29ης Δεκεμβρίου 1989, η Επιτροπή γνωστοποίησε στο Βασίλειο του Βελγίου, σύμφωνα με το άρθρο 169 της Συνθήκης, ότι θεωρεί ατελή και ανακριβή τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο και ζήτησε από τη Βελγική Κυβέρνηση να της υποβάλει τις παρατηρήσεις της συναφώς.

4 Η κυβέρνηση αυτή απάντησε στο έγγραφο οχλήσεως στις 25 Μαΐου 1990 και κατόπιν διαβίβασε στην Επιτροπή συμπληρωματικές πληροφορίες στις 26 Ιουλίου 1991.

5 Η Επιτροπή, κρίνοντας ως μη ικανοποιητική την απάντηση της Βελγικής Κυβερνήσεως, εξέδωσε στις 3 Δεκεμβρίου 1991 αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία ενέμενε στις αιτιάσεις της κατά του Βασιλείου του Βελγίου και το κάλεσε να συμμορφωθεί εντός προθεσμίας δύο μηνών από της κοινοποιήσεως της γνώμης αυτής.

6 Με έγγραφα της 9ης Δεκεμβρίου 1991, της 3ης Φεβρουαρίου και της 23ης Ιουλίου 1992, η Βελγική Κυβέρνηση γνωστοποίησε στην Επιτροπή ορισμένα μέτρα και σχέδια μέτρων προοριζόμενα να ολοκληρώσουν τη μεταφορά της οδηγίας στο βελγικό δίκαιο.

7 Εντούτοις, η Επιτροπή, φρονώντας ότι η οδηγία δεν είχε μεταφερθεί πλήρως και ορθώς στο βελγικό δίκαιο, άσκησε την παρούσα προσφυγή.

8 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 25ης Νοεμβρίου 1994, επετράπη στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να παρέμβει υπέρ του Βασιλείου του Βελγίου.

9 Η Επιτροπή διατυπώνει με την προσφυγή της τέσσερις αιτιάσεις που αφορούν αντιστοίχως την εσφαλμένη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο ολόκληρης της χώρας του άρθρου 2, παράγραφος 1, και του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, σε συνδυασμό με το παράρτημα Ι, σημείο 2, την εσφαλμένη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της περιφέρειας της Φλάνδρας του άρθρου 2, παράγραφος 1, και του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, σε συνδυασμό με το παράρτημα Ι, σημείο 6, την εσφαλμένη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της περιφέρειας της Φλάνδρας του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 1, και, τέλος, τη μη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της περιφέρειας της Φλάνδρας και της περιφέρειας Βρυξέλλες-Πρωτεύουσα των άρθρων 7 και 9 της οδηγίας.

10 Η Επιτροπή διατύπωσε επίσης στην προσφυγή της μια αιτίαση αφορώσα την εσφαλμένη μεταφορά του άρθρου 6, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 9 της οδηγίας. Εντούτοις, κατόπιν των διευκρινίσεων της Βελγικής Κυβερνήσεως επί του ζητήματος αυτού, η Επιτροπή παραιτήθηκε της αιτιάσεως αυτής με το υπόμνημα απαντήσεως.

Επί της αιτιάσεως που αφορά την εσφαλμένη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο ολόκληρης της χώρας του άρθρου 2, παράγραφος 1, και του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, σε συνδυασμό με το παράρτημα Ι, σημείο 2

11 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις απαραίτητες διατάξεις ώστε τα σχέδια που, ιδίως, λόγω της φύσεως, του μεγέθους ή της θέσεώς τους, μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, να υποβάλλονται σε εκτίμηση όσον αφορά τις επιπτώσεις τους πριν δοθεί η άδεια.

Αυτά τα σχέδια καθορίζονται στο άρθρο 4.»

12 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, ορίζει τα εξής:

«Τα σχέδια των κατηγοριών που αναφέρονται στο παράρτημα Ι, με την επιφύλαξη του άρθρου 2, παράγραφος 3, υποβάλλονται σε εκτίμηση, σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10.»

13 Το σημείο 2 του παραρτήματος Ι ορίζει τα εξής:

«2. Θερμοηλεκρικοί σταθμοί και άλλες εγκαταστάσεις καύσεως με ελάχιστη θερμική ισχύ 300 MW, καθώς και πυρηνικοί σταθμοί και άλλοι πυρηνικοί

αντιδραστήρες (με εξαίρεση τα ερευνητικά κέντρα για την παραγωγή και κατεργασία σχάσιμου υλικού και πρώτων υλών, με ανώτατη διαρκή θερμική ισχύ που δεν υπερβαίνει το 1 kW).»

14 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας, πρέπει να εκτιμώνται οι επιπτώσεις στο περιβάλλον των σχεδίων που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι. Συνεπώς, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να θεσπίζουν κανέναν περιορισμό επί του ζητήματος αυτού. Στο Βέλγιο, όμως, η υποχρεωτική εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον δεν διασφαλίζεται για τους πυρηνικούς σταθμούς και άλλους πυρηνικούς αντιδραστήρες (με εξαίρεση τα ερευνητικά κέντρα για την παραγωγή και κατεργασία σχάσιμου υλικού και πρώτων υλών, των οποίων η διαρκής θερμική ισχύς δεν υπερβαίνει το 1 kW) καθώς και για τις εγκαταστάσεις με αποκλειστικό σκοπό τη μόνιμη αποθήκευση ή την οριστική διάθεση ραδιενεργών καταλοίπων.

15 Με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, η Βελγική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι η οδηγία μεταφέρθηκε, ως προς το ζήτημα αυτό, στην εθνική έννομη τάξη κατόπιν των τροποποιήσεων που το βασιλικό διάταγμα της 23ης Δεκεμβρίου 1993 [*Moniteur belge* (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως του Βελγίου) της 2ας Φεβρουαρίου 1994, σ. 2142] επέφερε στο βασιλικό διάταγμα της 28ης Φεβρουαρίου 1963, περί γενικής ρυθμίσεως της προστασίας του πληθυσμού και των εργαζομένων από τον κίνδυνο των ιοντιζουσών ακτινοβολιών.

16 Η Επιτροπή εμμένει στην αιτίασή της χωρίς να αμφισβητεί ότι η πραγματοποιηθείσα μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο συμβιβάζεται με την οδηγία. Αφενός, το Βέλγιο δεν μετέφερε πλήρως και ορθώς την οδηγία εντός της προθεσμίας που τάχθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη της 3ης Δεκεμβρίου 1991. Αφετέρου, κατά την ημερομηνία ασκήσεως της προσφυγής, η Επιτροπή αγνοούσε τα ληφθέντα μέτρα μεταφοράς, δεδομένου ότι τα πληροφορήθηκε επισήμως με έγγραφο μόλις στις 12 Σεπτεμβρίου 1994.

17 Πρέπει να επισημανθεί συναφώς ότι, κατά παγία νομολογία, η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση του κράτους μέλους, όπως αυτή εμφανίζεται κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη

γνώμη προθεσμίας, και ότι οι μεταβολές που επήλθαν εν συνεχεία δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο (απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 1990, C-200/88, Επιτροπή κατά Ελλάδος, Συλλογή 1990, σ. I-4299, σκέψη 13).

18 Εν προκειμένω, τα επικαλούμενα μέτρα μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο ελήφθησαν μετά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας.

19 Συνεπώς, η αιτίαση αυτή πρέπει να γίνει δεκτή.

Επί της αιτιάσεως που αφορά την εσφαλμένη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της περιφέρειας της Φλάνδρας του άρθρου 2, παράγραφος 1, και του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, σε συνδυασμό με το παράρτημα I, σημείο 6

20 Μεταξύ των σχεδίων που υποβάλλονται σε αξιολόγηση, το παράρτημα I της οδηγίας αναφέρει, στο σημείο 6, τις «ολοκληρωμένες χημικές εγκαταστάσεις».

21 Στην περιφέρεια της Φλάνδρας, η διαδικασία εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον έχει ενσωματωθεί στις υφιστάμενες διαδικασίες χορηγήσεως αδείας για τις προκαλούσες και για τις μη προκαλούσες οχλήσεις εγκαταστάσεις.

22 Όσον αφορά τις προκαλούσες οχλήσεις εγκαταστάσεις, οι διαδικασίες χορηγήσεως αδείας έχουν οργανωθεί με την απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου της Φλάνδρας της 28ης Ιουνίου 1985, περί της χορηγήσεως αδείας με σκοπό την πρόληψη της ρυπάνσεως (*Moniteur belge* της 17ης Σεπτεμβρίου 1985, σ. 13304).

23 Προς εκτέλεση της αποφάσεως αυτής, η Φλαμανδική Κυβέρνηση εξέδωσε στις 23 Μαρτίου 1989 την απόφαση 89-928 (*Moniteur belge* της 17ης Μαΐου 1989, σ. 8442). Το άρθρο 3, σημείο 6, της αποφάσεως αυτής ορίζει ότι ολοκληρωμένες χημικές εγκαταστάσεις είναι οι εγκαταστάσεις με προορισμό «τη μέσω χημικών διαδικασιών κατεργασία:

α) ακορέστων αλειφατικών υδρογονανθράκων που περιέχουν λιγότερα από 5 άτομα άνθρακα ανά μόριο,

β) ακορέστων κυκλικών υδρογονανθράκων, περιλαμβανομένων των αρωματικών ουσιών, που περιέχουν λιγότερα από 9 άτομα άνθρακα ανά μόριο,

οι οποίες έχουν ικανότητα επεξεργασίας 100 000 τόνων ετησίως και άνω».

24 Κατά την Επιτροπή, η Φλαμανδική Κυβέρνηση ερμήνευσε περιοριστικώς την έννοια των «ολοκληρωμένων χημικών εγκαταστάσεων». Ο καθορισμός ποσοτικών κριτηρίων δεν διασφαλίζει την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον όλων των ολοκληρωμένων χημικών εγκαταστάσεων. Έτσι, μόνον οι εγκαταστάσεις με προορισμό την κατεργασία των ουσιών που προβλέπονται στα στοιχεία α' και β' του ορισμού που δίνει η Φλαμανδική Κυβέρνηση και, εξ αυτών, μόνο αυτές των οποίων η ελάχιστη ικανότητα επεξεργασίας ισούται τουλάχιστον προς 100 000 τόνους υπόκεινται στη διαδικασία αξιολογήσεως. Το παράρτημα Ι, σημείο 6, της οδηγίας, όμως, δεν περιλαμβάνει κανέναν ποσοτικό περιορισμό.

25 Η Βελγική Κυβέρνηση φρονεί ότι η έννοια των «ολοκληρωμένων χημικών εγκαταστάσεων» είναι ασαφής, πράγμα το οποίο, εξάλλου, αναγνώρισε και η Επιτροπή, δεδομένου ότι, με την πρόταση για την τροποποίηση της οδηγίας

[έγγραφο COM(93) 575 τελικό, ΕΕ 1994, C 130, σ. 8], όρισε σαφέστερα την έννοια αυτή. Υπό τις συνθήκες αυτές, και για λόγους ασφαλείας δικαίου, η Φλαμανδική Κυβέρνηση ήταν αναγκασμένη να ορίσει η ίδια το περιεχόμενο της εννοίας αυτής. Οι κορεσμένοι υδρογονάνθρακες δεν αναφέρονται διότι, λόγω της περιορισμένης δραστικότητάς τους, δεν χρησιμοποιούνται σχεδόν καθόλου ως βασικά χημικά στοιχεία. Εξάλλου, το κριτήριο της ικανότητας επεξεργασίας, το οποίο δεν αφορά την ικανότητα παραγωγής σε σχέση με την ποσότητα του τελικού προϊόντος, αλλά την ικανότητα κατεργασίας σε σχέση με την ποσότητα βασικών στοιχείων (μικρών μορίων), δεν συνεπάγεται περαιτέρω πραγματικό περιορισμό του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας. Έτσι, ο δοθείς ορισμός καλύπτει τις σημαντικότερες χημικές εγκαταστάσεις στην επικράτεια της περιφέρειας της Φλάνδρας.

26 Διαπιστώνεται συναφώς ότι το παράρτημα Ι, σημείο 6, της οδηγίας δεν θεσπίζει κανέναν περιορισμό ως προς τις ολοκληρωμένες χημικές εγκαταστάσεις που υποβάλλονται σε αξιολόγηση. Αντιθέτως, οσάκις ο κοινοτικός νομοθέτης θέλησε να περιορίσει την υποχρέωση αξιολογήσεως, το προέβλεψε ρητώς. Τούτο ισχύει ιδίως για τα σημεία 1, 2, 5, 7 και 8 του παραρτήματος αυτού.

27 Εξάλλου, το καθοριστικό στοιχείο της εννοίας των «ολοκληρωμένων χημικών εγκαταστάσεων» έγκειται ακριβώς στο ότι είναι ολοκληρωμένες, ενώ οι άλλες χημικές εγκαταστάσεις εμπίπτουν στο παράρτημα ΙΙ, σημείο 6. Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 36 έως 38 των προτάσεών του, η φλαμανδική ρύθμιση δεν διευκρινίζει ούτε ορίζει την έννοια αυτή, δεδομένου ότι αν μια χημική εγκατάσταση είναι ολοκληρωμένη δεν εξαρτάται από την ικανότητά της κατεργασίας ούτε από το είδος των χημικών ουσιών τις οποίες αυτή κατεργάζεται, αλλά από την ύπαρξη μονάδων παραγωγής συνδεομένων μεταξύ τους, οι οποίες κατά τη λειτουργία τους αποτελούν μία και μόνη μονάδα παραγωγής.

28 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι και αυτή η αιτίαση πρέπει να γίνει δεκτή.

Επί της αιτιάσεως που αφορά την εσφαλμένη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της περιφέρειας της Φλάνδρας του άρθρου 4, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας

29 Το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Τα σχέδια τα οποία υπάγονται στις κατηγορίες που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ υποβάλλονται σε εκτίμηση σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10, όταν τα κράτη μέλη κρίνουν ότι το απαιτούν τα χαρακτηριστικά τους.

Προς τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη μπορούν ιδίως να συγκεκριμενοποιούν ορισμένους τύπους σχεδίων προς εκτίμηση ή να καθορίζουν τα κριτήρια ή/και τα κατώφλια που πρέπει να επιλεγούν προκειμένου να μπορεί να καθοριστεί ποια από τα σχέδια που υπάγονται στις κατηγορίες που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ πρέπει να υποβληθούν σε εκτίμηση σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10.»

30 Στην περιφέρεια της Φλάνδρας, το άρθρο 3 της προαναφερθείσας αποφάσεως 89-928 περιλαμβάνει τον κατάλογο των προκαλουσών οχλήσεις εγκαταστάσεων οι οποίες πρέπει να υποβάλλονται σε αξιολόγηση, σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου της Φλάνδρας της 28ης Ιουνίου 1985, περί της χορηγήσεως αδείας με σκοπό την πρόληψη της ρυπάνσεως.

31 Όσον αφορά τις μη προκαλούσες οχλήσεις εγκαταστάσεις, ο οργανικός νόμος της 29ης Μαρτίου 1962, περί χωροταξίας και πολεοδομίας (*Moniteur belge* της 12ης Απριλίου 1962, σ. 3000) θέσπισε διαδικασία εκδόσεως αδείας οικοδομήσεως. Κατ' εφαρμογή του νόμου αυτού, η Φλαμανδική Κυβέρνηση εξέδωσε, μεταξύ άλλων, την απόφαση 89-929, της 23ης Μαρτίου 1989 (*Moniteur belge* της 17ης Μαΐου 1989, σ. 8450), η οποία ρυθμίζει την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον των εργασιών και των ενεργειών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του οργανικού νόμου της 29ης Μαρτίου 1962. Το άρθρο 2 της αποφάσεως αυτής περιέχει τον κατάλογο των σχεδίων που πρέπει να υποβάλλονται σε εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον.

32 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας απαιτεί να προβαίνουν τα κράτη μέλη σε συγκεκριμένη και κατά περίπτωση μελέτη των χαρακτηριστικών καθενός από τα σχέδια που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ. Η μελέτη αυτή επιτρέπει να ληφθεί κατόπιν απόφαση περί του αν, λόγω της φύσεως, των διαστάσεων ή της τοποθεσίας του μελετωμένου σχεδίου, είναι αναγκαία η εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη να διευκολύνουν τη μελέτη αυτή καθορίζοντας κριτήρια και/ή κατώτατα όρια. Αντιθέτως, δεν τους επιτρέπει να καθορίζουν κριτήρια και/ή κατώτατα όρια για να εξαιρούν εκ προοιμίου από τη μελέτη αυτή ορισμένα από τα απαριθμούμενα στο παράρτημα ΙΙ σχέδια.

33 Η κανονιστική ρύθμιση που ισχύει στην περιφέρεια της Φλάνδρας δεν ανταποκρίνεται την απαίτηση αυτή. Οι κατάλογοι του άρθρου 3 της αποφάσεως 89-928 και του άρθρου 2 της αποφάσεως 89-929 δεν καλύπτουν όλα τα σχέδια που περιλαμβάνονται στο παράρτημα ΙΙ. Συνεπώς, τα εξαιρούμενα σχέδια ουδέποτε θα αποτελούν το αντικείμενο μελέτης, προκειμένου να προσδιορισθεί εάν τα χαρακτηριστικά τους απαιτούν εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον.

34 Η Βελγική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η Φλαμανδική Κυβέρνηση, εκδίδοντας τις βαλλόμενες αποφάσεις, έκρινε ότι, ενόψει της καταστάσεως του περιβάλλοντος στη Φλάνδρα, μόνον ορισμένες κατηγορίες των σχεδίων του παραρτήματος ΙΙ, που υπερβαίνουν τα κατώτατα όρια και πληρούν τα άλλα κριτήρια που αυτή έχει καθορίσει, πρέπει, λόγω της φύσεώς τους, να υποβάλλονται σε αξιολόγηση. Συνεπώς, η Κυβέρνηση της Φλάνδρας έκρινε σιωπηρώς ότι τα χαρακτηριστικά όλων των άλλων σχεδίων του παραρτήματος ΙΙ δεν καθιστούν αναγκαία την υποβολή τους σε αξιολόγηση.

35 Κατά τη Βελγική Κυβέρνηση, υποστηριζομένη από τη Γερμανική Κυβέρνηση, από καμία διάταξη της οδηγίας δεν προκύπτει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να εκτιμούν μόνον in concreto ότι τα χαρακτηριστικά των κατ' ιδίαν σχεδίων καθιστούν περιττή την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να κρίνουν γενικώς ότι τα χαρακτηριστικά συγκεκριμένων σχεδίων του παραρτήματος ΙΙ καθιστούν περιττή την αξιολόγηση. Συναφώς, οι δύο κυβερνήσεις αναφέρονται στο γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 2.

36 Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ειδικότερα ότι το γράμμα της τελευταίας αυτής διατάξεως συνηγορεί υπέρ του αφηρημένου καθορισμού των προς αξιολόγηση σχεδίων, διότι, στην αντίθετη περίπτωση, οι αρμόδιες σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση αρχές, και όχι τα κράτη μέλη, θα έπρεπε να εκτιμούν αν ένα σχέδιο πρέπει να υποβληθεί σε αξιολόγηση. Επιπλέον, η διάκριση μεταξύ «κατηγοριών» και «σχεδίων», που γίνεται στην όγδοη και ένατη αιτιολογική σκέψη και στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας, εμφαίνει ότι η επιλογή των σχεδίων, των οποίων οι επιπτώσεις στο περιβάλλον πρέπει να εκτιμώνται, μπορεί να πραγματοποιείται αφηρημένα.

37 Η Γερμανική Κυβέρνηση φρονεί επίσης ότι το γεγονός ότι η εξαίρεση από την υποχρέωση αξιολογήσεως είναι, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 3, της οδηγίας, δυνατή μόνον για τα σχέδια που εμπίπτουν στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας αντικρούει την άποψη ότι τα σχέδια του παραρτήματος ΙΙ πρέπει να εξετάζονται λεπτομερώς.

38 Η Βελγική Κυβέρνηση προσθέτει ότι, σύμφωνα με την έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και προς το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας [έγγραφο COM (93) 28, τόμος 1, 2 Απριλίου 1993], η πλειονότητα των κρατών μελών ερμήνευσαν το άρθρο 4, παράγραφος 2, κατά τον ίδια τρόπο με τη Φλαμανδική Κυβέρνηση.

39 Τέλος, η Βελγική και η Γερμανική Κυβέρνηση επικαλούνται, προς στήριξη της απόψεώς τους, την πρόταση για την τροποποίηση της οδηγίας που υπέβαλε η Επιτροπή προς το Συμβούλιο [προπαρατεθέν έγγραφο COM(93) 575 τελικό]. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή πρότεινε τη θέσπιση ενός νέου άρθρου 4, παράγραφος 3, το οποίο, σε συνδυασμό προς ένα νέο παράρτημα ΙΙ α, θα επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να εξετάζουν κατά περίπτωση το αν υπάρχει ανάγκη αξιολογήσεως. Η πρόταση αυτή θα ήταν περιττή αν η υποχρέωση που απορρέει από αυτήν υφίστατο ήδη κατά το ισχύον δίκαιο.

40 Πρέπει καταρχάς να καταστεί σαφές ότι, όπως έχει διευκρινισθεί στις σκέψεις 33 και 34 ανωτέρω, η φλαμανδική ρύθμιση εξαιρεί από την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον ορισμένες κατηγορίες σχεδίων του παραρτήματος ΙΙ,

τούτο δε πλήρως και οριστικώς. Συνεπώς, το ζήτημα που τίθεται είναι αν η εξαίρεση αυτή επιτρέπεται από το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας.

41 Μολονότι από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι τα κράτη μέλη μπορούν πάντοτε να εξειδικεύουν ποιοί «τύποι» σχεδίων πρέπει να υποβάλλονται σε αξιολόγηση ή να καθορίζουν τα κριτήρια και/ή τα κατώτατα όρια προκειμένου να μπορούν να προσδιορίζουν ποια από τα σχέδια πρέπει να υποβάλλονται σε αξιολόγηση, υπογραμμίζεται ότι αυτή η δυνατότητα των κρατών μελών αναγνωρίζεται εντός εκάστης των κατηγοριών του παραρτήματος ΙΙ. Συγκεκριμένα, και ο ίδιος ο κοινοτικός νομοθέτης έκρινε ότι όλες οι κατηγορίες σχεδίων του παραρτήματος ΙΙ μπορούν ενδεχομένως, αναλόγως των χαρακτηριστικών των σχεδίων κατά τον χρόνο της επεξεργασίας τους, να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

42 Συνεπώς, τα κριτήρια και/ή τα κατώτατα όρια τα οποία αναφέρει το άρθρο 4, παράγραφος 2, έχουν ως σκοπό τη διευκόλυνση της εκτιμήσεως των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών ενός σχεδίου, προκειμένου να προσδιορισθεί εάν πρέπει υποχρεωτικώς να υποβληθεί αυτό σε αξιολόγηση, και όχι την εκ προοιμίου εξαίρεση από την υποχρέωση αυτή, συνολικώς, ορισμένων κατηγοριών σχεδίων του παραρτήματος ΙΙ, των οποίων η εκτέλεση μελετάται στο έδαφος ενός κράτους μέλους.

43 Κατά συνέπεια, το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεν απονέμει στα κράτη μέλη την εξουσία να εξαιρούν συνολικώς και οριστικώς μία ή περισσότερες κατηγορίες του παραρτήματος ΙΙ από τη δυνατότητα αξιολογήσεως.

44 Ενόψει της διαπιστώσεως αυτής, τα ανωτέρω επιχειρήματα που προβάλλουν η Βελγική και η Γερμανική Κυβέρνηση περί του ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεν αποκλείει τη δυνατότητα των κρατών μελών να προσδιορίζουν αφηρημένα, μέσω κριτηρίων και/ή κατωτάτων ορίων, ποια σχέδια πρέπει να υποβάλλονται

σε αξιολόγηση και, συνεπώς, δεν επιβάλλει τη λήψη αποφάσεως για κάθε συγκεκριμένο σχέδιο, ανεξαρτήτως του ζητήματος αν στηρίζονται σε ορθή ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 2, είναι αλυσιτελή για την παρούσα υπόθεση.

45 Ενόψει των ανωτέρω, διαπιστώνεται ότι η βαλλομένη φλαμανδική ρύθμιση δεν μεταφέρει ορθώς στο εσωτερικό δίκαιο το άρθρο 2, παράγραφος 1, και το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας, δεδομένου ότι εξαιρεί σιωπηρώς εκ προοιμίου όλες τις κατηγορίες σχεδίων του του παραρτήματος II που δεν περιλαμβάνονται στη ρύθμιση αυτή από τη δυνατότητα αξιολογήσεως, ακόμη και αν αποδεικνύεται ότι τα χαρακτηριστικά των σχεδίων που εμπίπτουν στις κατηγορίες αυτές απαιτούν την αξιολόγηση αυτή.

46 Συνεπώς, η αιτίαση αυτή πρέπει να γίνει δεκτή.

Επί της αιτιάσεως που αφορά τη μη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της περιφέρειας της Φλάνδρας και της περιφέρειας Βρυξέλλες-Πρωτεύουσα των άρθρων 7 και 9 της οδηγίας

47 Το άρθρο 7 της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Όταν ένα κράτος μέλος διαπιστώνει ότι ένα σχέδιο μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον άλλου κράτους μέλους ή αν το ζητήσει ένα κράτος μέλος που μπορεί να υποστεί σημαντικές επιπτώσεις, το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου πρόκειται να εκτελεστεί το σχέδιο διαβιβάζει στο άλλο κράτος μέλος τις πληροφορίες που έχουν συγκεντρωθεί δυνάμει του άρθρου 5 την ίδια στιγμή που τις θέτει στη διάθεση των δικών του υπηκόων.»

48 Το άρθρο 9 ορίζει ότι το περιεχόμενο της τελικής αποφάσεως πρέπει να τίθεται στη διάθεση του ενδιαφερομένου κοινού. Το τελευταίο εδάφιο του άρθρου αυτού ορίζει τα εξής:

«Αν έχουν διαβιβαστεί πληροφορίες σε άλλο κράτος μέλος σύμφωνα με το άρθρο 7, ενημερώνεται για την εν λόγω απόφαση και το κράτος αυτό.»

49 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η περιφέρεια της Φλάνδρας και η περιφέρεια Βρυξέλλες-Πρωτεύουσα δεν μετέφεραν στο εσωτερικό δίκαιο τα άρθρα 7 και 9 της οδηγίας.

50 Η Βελγική Κυβέρνηση δέχεται την αιτίαση της Επιτροπής όσον αφορά την περιφέρεια της Φλάνδρας. Εντούτοις, επικαλείται την ύπαρξη ενός προσχεδίου αποφάσεως, η έκδοση της οποίας θα θέσει τέρμα στην προσαπτομένη σχετική παράβαση.

51 Αντιθέτως, όσον αφορά την περιφέρεια Βρυξέλλες-Πρωτεύουσα, η Βελγική Κυβέρνηση φρονεί ότι τα άρθρα 7 και 9 δεν πρέπει να μεταφερθούν στο εσωτερικό δίκαιο, διότι η γεωγραφική θέση και ο αστικός χαρακτήρας της περιφέρειας αυτής αποκλείουν την κατασκευή βιομηχανικών εγκαταστάσεων ικανών να έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον, οι οποίες θα είχαν συνέπειες εντός άλλων κρατών μελών.

52 Η άποψη αυτή πρέπει να απορριφθεί.

53 Συγκεκριμένα, το επιχείρημα περί της γεωγραφικής θέσεως της περιφέρειας Βρυξέλλες-Πρωτεύουσα στηρίζεται στην υπόθεση ότι μόνον τα σχέδια για έργα

που βρίσκονται σε παραμεθόριες περιοχές μπορούν να επηρεάσουν το περιβάλλον άλλου κράτους μέλους. Όπως όμως ορθώς παρατήρησε η Επιτροπή, η υπόθεση αυτή είναι εσφαλμένη, διότι παραγνωρίζει τη δυνατότητα ρυπάνσεως μέσω του αέρα ή των υδάτων.

54 Όσον αφορά το επιχείρημα περί του αστικού χαρακτήρα της περιφέρειας Βρυξέλλες-Πρωτεύουσα, η Επιτροπή επισήμανε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, χωρίς να την αντικρούσει η Βελγική Κυβέρνηση, ότι στην περιφέρεια αυτή υπάρχουν σημαντικές χημικές και πετροχημικές εγκαταστάσεις.

55 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτή η αιτίαση της Επιτροπής.

56 Δεδομένου ότι το Βασίλειο του Βελγίου παρέβη συγκεκριμένες υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία, παρέλκει η εξέταση του ζητήματος αν, εκ του λόγου αυτού, παρέβη επίσης τις υποχρεώσεις του από το άρθρο 5 της Συνθήκης (βλ. απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 1991, C-374/89, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1991, σ. I-367, σκέψη 13).

57 Ενόψει των ανωτέρω, διαπιστώνεται ότι το Βασίλειο του Βελγίου, παραλείποντας να μεταφέρει πλήρως και ορθώς στο βελγικό δίκαιο την οδηγία 85/337, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή και από το άρθρο 189 της Συνθήκης ΕΚ.

Επί των δικαστικών εξόδων

58 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα. Δεδομένου ότι το Βασίλειο του Βελγίου

ηττήθηκε, πρέπει να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, πρώτο εδάφιο, του ιδίου αυτού άρθρου, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η οποία παρενέβη στη δίκη, φέρει τα δικά της δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Το Βασίλειο του Βελγίου, παραλείποντας να μεταφέρει πλήρως και ορθώς στο βελγικό δίκαιο την οδηγία 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή και από το άρθρο 189 της Συνθήκης ΕΚ.

2) Καταδικάζει το Βασίλειο του Βελγίου στα δικαστικά έξοδα.

3) Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας φέρει τα δικά της δικαστικά έξοδα.

Κακούρης Hirsch Mancini

Schockweiler Kapteyn

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 2 Μαΐου 1996.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

Κ. Ν. Κακούρης